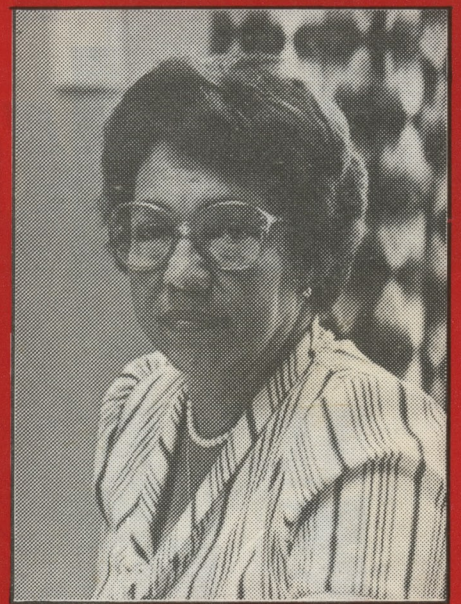

p. 35-41

november 1986 f 4.50

Mgt

management nr. 2

VROUWEN & MANAGEMENT

VAN DE REDAKTIETAFEL

- 5** Onderhandelingen voeren is een vaardigheid welke men kan leren, omdat de kennis van het onderhandelingsproces de laatste jaren erg is toegenomen. Juist in kringen van de luchtvaart heeft men de wetenschap van het onderhandelen erg bevorderd. Howard Hughes gaf indertijd aanzienlijke financiële bijdragen om de studie van het onderhandelen te bevorderen.
De luchtvaartonderhandelingen tussen Aruba en de Antillen worden procesmatig door de eindredakteur van Mgt geanalyseerd.

AANTEKENINGEN & IDEEEN

- 9** Het saneren van de Overheid zou gepaard kunnen gaan met brain-drain. Bernadette Halabi zet in haar column wat vraagtekens achter bepaalde saneringsplannen.

VROUWEN & MANAGEMENT

- 10** Vrouwelijke Managers of Career-Woman. De vrouwen die het voor het zeggen hebben in hun bedrijven worden door Ana van Leeuwen aan het woord gelaten over hun werk, hun geslacht en hun werkervaringen op Aruba en Curaçao. Welke vrouwen zijn het die in onze voornamelijk mannen bedrijfsleven omhoog schieten?

STARTERS

- 21** Walter Spencer fotografeert onze "verkoper van het jaar" bij het pompstation van Biesheuvel op Curaçao.

GLOBAL MANAGERS

- 23** Vroeger piraten, later missionarissen en kolonisten, kort geleden nog uitgezonden krachten en kontrakten. Tegenwoordig heten zij expatriates. Wanneer zijn zij succesvol en wanneer falen zij?

PROJECTONTWIKKELAARS

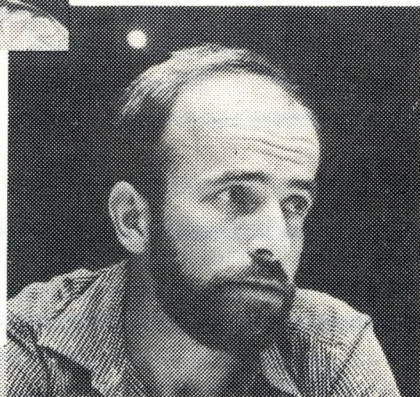
- 26** Donny Laclé sprak met de belangrijkste Arubaanse projectontwikkelaar Raymond Maduro. Zijn schets van deze persoonlijkheid met zijn specifieke management stijl, geeft een vrij duidelijk beeld van deze moderne entrepreneur.
- 34** Frederico Oduber richt zijn vragen aan Dutch (Seaquarium) Schrier, met het doel de lezers van Mgt deze projectontwikkelaar te tonen zoals hij is en zoals hij spreekt: straight aan.

SUKSESVOL ONDERNEMEN

- 42** Het oudste bruine café van deze eilanden staat in San Nicolaas op Aruba. Dit jaar bestaat het 45 jaar. Ramon Todd Dandaré kijkt samen met Charlie Brouns terug in de geschiedenis van Charlie's Bar. Een bar waar overigens de geschiedenis ook door de enorme kollektie trivialiteiten wordt verteld.

BOEKEN OVER MANAGEMENT

- 46** "The Caribbean Deal, the next five years" is een rapport van Jean-Marie Burgaud, dat door Cajoochi Römer kort wordt samengevat.

ANA VAN LEEUWEN LAAT

CAREER - WOMEN AAN HET WOORD

Er zullen maar weinig vrouwen zijn, die zich niet een beetje trots voelden toen enige jaren geleden de eerste vrouwelijke premier van de Antillen werd beëdigd. Weldra klonk het - vooral in vrouwengroepen: "Eindelijk: de vrouw heeft het nu ook in de regering voor het zeggen". Sommige mannen lachten in hun vuistje; anderen juist als een boer met kiespijn.

Velen weten waarschijnlijk niet dat nog tal van vrouwen in onze gemeenschappen topfuncties bekleden: de vrouwelijke managers. De lijst is uitgebreid: je treft ze aan in de volksgezondheid, het onderwijs, in bibliotheken en hotels. In de veiligheidsdienst en in de communicatie-media. De handel, de industrie, en zelfs in de bouwwereld. Evenals hun mannelijke collega's, zitten ook zij in grote, mooi ingerichte kantoren, waar zij dagelijks beslissingen nemen over hun werknemers, hun bedrijf of dienst.

Mgt nam tien "vrouwen met het laatste woord" op Aruba en Curaçao onder de loep. Hun ervaring als manager - als VROUWELIJKE manager in hetgeen doorgaans beschouwd wordt als een mannenmaatschappij, werd vastgelegd door Ana van Leeuwen, die op Aruba geholpen werd door Meredith Koolman. Zij rapporteren: "Heren, they've come a long way..."

Harry Jacobs

Zita Leito: "ik heb wèl een zwak voor vrouwen die vooruit willen;...Eigenlijk geldt dat ook voor mannen trouwens."

De 29-jarige Zita Leito is adjunct-directrice financiële zaken bij Setel NV. Op het werk draagt ze een bril, thuis niet. Daar leest ze boeken met titels zoals: "How to cope with stress". Toch doet ze niet nerveus aan. Ze vindt haar werk boeiend en leuk. Zita Leito, die geen kinderen heeft, ging enige jaren geleden naar de Verenigde Staten, waar ze haar "Masters"-titel Business Administration behaalde. Nu is ze de enige vrouw én het jongste lid van het mannengeselschap van de directie van het telefoonbedrijf. Deze ietwat gevoelige positie heeft haar geen additionele hoofdbrekens bezorgd, zegt ze. Ze is juist enorm trots, dat ze als jonge vrouw de kans heeft in deze kringen te kunnen werken. Overigens heeft haar stijl niets te maken met het feit dat ze vrouw is. "Ik heb wèl een zwak voor vrouwen die vooruit willen;...Eigenlijk geldt dat ook voor mannen trouwens. Zo'n ontwikkeling vind ik zó fijn." Hoewel Zita Leito erkent dat haar baan haar soms "niet met rust laat". "Mijn hoofd is yen-yen-", ziet het er niet naar uit dat ze haar functie wil opgeven. Dat de topbaan bij Setel offers vraagt geeft ze grif toe: "Als ik inderdaad heel eerlijk ben, dan kan ik niet anders zeggen, dan dat ik te veel tijd in mijn werk gestoken heb. Ik probeer nu een soort balans te bereiken". Ze is alweer spoedig met haar gedachten terug op het werk: de omgang met mensen, de cijfers, de probleemgevallen die om een oplossing vragen. Zita Leito die al 11 jaar bij Setel werkt, wilde als klein kind al een leidinggevende functie. Dat dit hand in hand zou gaan met

dikke boeken van dubieuze psychologen over tactieken om stress voor altijd af te zweven, wist ze toen waarschijnlijk nog niet.

Anthony Carlo

Yvonne Spellen: "Je vrouw zijn mag niet van invloed zijn op je werk"

De secretaris van de Voogdijraad op Aruba, Yvonne Spellen, zegt dat ze niet bewust gekozen heeft voor de functie die ze nu bekleedt. Het type werk heeft haar wel altijd aangesproken. Ze houdt van sociaal werk. Het houden van hetgeen je doet: dat is tevens haar persoonlijke filosofie voor het verrichten van goed werk: het uitstralings-effect. Dat neemt niet weg dat ondergeschikten ook discipline nodig hebben. Van spijkers op laag water zoeken wil ze echter niets weten. "Mi no ta piki pieu tampoko". Sommige situaties vragen gewoon om een aanpassing van de regels."

Mevrouw Spellen zit al twee jaar in het bestuur van de Voogdijraad. Dat ze daar als vrouw zit, maakt weinig uit. "Je vrouw-zijn mag niet van invloed zijn op je werk- of handelwijze. Regels zijn er voor vrouwen en mannen die hun werk zo goed en efficiënt mogelijk willen doen". Toch wordt ze dagelijks geconfronteerd met het feit dat ze vrouw is: het zijn de mannelijke cliënten die er vaak niet veel voor voelen hun problemen met een vrouw te bespreken. Yvonne Spellen beseft dat haar baan veel macht met zich meebrengt. Machtsmisbruik voorkomen is erg belangrijk, waarschuwt ze. Het evenwicht tussen werk enerzijds en thuis anderzijds heeft ze gevonden. Dit is niet altijd zo geweest. "Sociaal werk brengt met zich mee dat ieder moment nieuwe problemen rijzen. Daarom stel ik me soms hard op".

Helen Visser-Hoyer groeide op in een "radio-milieu". Haar vader richtte Radio

Hoyer op. Toen ze eenmaal voor de keuze stond of ze het bedrijf moest overnemen, twijfelde ze. "Ik wist eigenlijk niet of ik daar helemaal klaar voor was." Ze was het kennelijk: ze maakt nu, samen met haar echtgenoot Jacques en station-manager Elton Lauf, deel uit van de directie van Radio Hoyer 1 en 2. Het succes bij het bedrijf, benadrukt ze, is te danken aan de "team-geest". "Het personeel moet het gevoel hebben dat men deel uitmaakt van een grote familie". Door de verjonging van het personeel, in de loop der jaren, is haar manier van optreden enigszins veranderd. Meer openheid, meer overleg kwam tot stand. Helen Visser-Hoyer heeft nauwelijks negatieve ervaringen gehad, vanwege haar geslacht. Het tegendeel is waar, zegt ze ietwat verlegen lachend. "Mij is gelukt wat een man misschien niet gelukt was. Ik ervaar het zonder meer als een voordeel en niet als nadelig". Ze herinnert zich opeens het geval van een aantal debiteuren. Die hebben het haar weleens moeilijk gemaakt.

De Radio Hoyer-direktrice schaamt zich er niet voor advies te vragen bij haar vader. Ze doet dit als ze voor tal van vraagstukken staat. "Machtsmisbruik is gevaarlijk. Macht is heilig, maar ook erg gevaarlijk".

De twee kinderen uit het Visser-Hoyer gezin zijn gewend aan het idee dat zowel vader als moeder werken. Helen vindt het jammer dat ze niet altijd als de "gewone moeders" bepaalde activiteiten kan ondernemen. De andere kant van de medaille is, dat de kinderen op eigen benen leren staan. "Ik denk dat ze hierdoor zelfstandig worden. Of nee, misschien moet je dat niet zo noemen... ik kan in elk geval met een gerust hart weggaan. Ze hebben op zichzelf leren letten".

Stanley Braafheid

Helen Hoyer: "Mij is gelukt wat een man misschien niet gelukt was."

Djispie Franken

Maritza de Kort: "Bewust gekozen voor die functie van manager."

Maritza de Kort is 27 jaar oud en manager van het Playa Linda Beach Resort op Aruba. Ze heeft bewust gekozen voor die functie. Als 8-jarig meisje hielp ze haar vader, een zakenman, in de winkel. Tien jaar geleden werd ze in de gelegenheid gesteld de zaak enige maanden alleen te beheren. Maritza is een grote voorstander van "team-work": een manager kan alleen maar succes hebben als het personeel ook succesvol presteert. Ze houdt van haar werk, "en dan let je niet zo op de tijd". Gelukkig maar dat haar man de prive-zaken afwikkelt. Op het werk probeert Maritza de Kort altijd het goede voorbeeld te geven, hetgeen discipline vereist. Over het resultaat van deze handelswijze is ze erg te spreken: de mensen geven gehoor aan een verzoek in plaats van aan een opdracht. De Kort gelooft overigens niet dat haar stijl "typisch vrouwelijk" genoemd kan worden. Haar leermeester was per slot van rekening een MAN. Dat haar vrouw-zijn in zekere zin voordelig is gebleken, gelooft ze niet. Maritza geeft ook toe, dat ze tot nu toe meer tijd aan het hotel dan aan haar gezin heeft besteed. Logisch, vindt ze. "Thuis zijn we met zijn vijven. Op het werk met 50 man. Belangrijk is dat je er bent wanneer ze je nodig hebben en bij speciale gelegenheden."

In de kraamkliniek op Rio Canario werkt maar één man: De administrateur. Voor de rest lopen en liggen er alleen vrouwen. Directrice van de kraamkliniek is zuster Yucksin Schoonewolff-Chak. Ze wordt door iedereen "Zuster Chak" genoemd. Zij is in de functie gerold, door omstandigheden terecht gekomen. Ze heeft twee jaar als coördinerend hoofd van de intensive care afdeling van het Sint Elisabeth Ziekenhuis gewerkt. Het werk van kraamkliniek-directrice doet ze al 6 jaar. Een groot aantal

Anthony Carlo

Wini Ponson: "Ik kan me daarnaast niet indenken hoe een man dit zou moeten aanpakken"

van de zwangere vrouwen heeft problemen. Sommige werkneemsters hebben die ook, vertelt deze tengere zuster. Om haar heen lopen mensen rond; druk kaartjes in te vullen, te bellen. De administrateur heeft het rijk alleen. Vorig jaar werden meer dan 1.300 baby's geboren in deze kraamkliniek. De relatie met haar personeel noemt zuster Chak "open". "Ze moeten zich kunnen waarmaken. Als dat niet kan, dan krijg je tegenwerking." Erg belangrijk is voor haar ook het contact met het bestuur en de teamleiders die de informatiestroom naar de zogenaamde personeelsgroepen verzorgt. Zuster Chak is gelovig, dat meldt ze ook. Over haar positie als vrouw in de directeursstoel, heeft ze "eigenlijk nooit nagedacht". Ze voegt eraan toe het positief te vinden dat juist die post door een vrouw wordt bezet. "Je begrijpt ze beter". En toch is het jammer dat daar niet meer mensen werken, en dan vooral mannen. "Dit is pas echt een vrouwen-wereld". Soms is ze in dubio: haar vierjarig dochttertje en echtgenoot hebben ook aandacht nodig. Vooral haar dochter laat dat nu steeds vaker blijken. Misschien houdt ze er binnenkort mee op. De knoop is nog niet doorgehakt. Ze houdt van het werk.

Virgilio Manuel

Zuster Chak: "Dit is pas echt een vrouwenwereld"

Mevrouw Wini Ponson werkt met circa 6 andere vrouwen in de Eva Boutiques op Aruba, waarvan ze tevens eigenaresse is. De verhouding met het personeel beschrijft ze als "heel menselijk". Dat kan ook niet anders: al die dames zijn getrouwd en hebben een gezin.

Natuurlijk moet je daarvoor begrip opbrengen. De kinderen van mevrouw Ponson zijn nu zelf volwassen en naar het buitenland vertrokken. Haar situatie is daarom gemakkelijker geworden. Toch is haar stijl niet

Virgilio Manuel

Rosemarie de Paula: "Ze zullen je minder snel afsnauwen. Je bent immers een vrouw."

veranderd, omdat ze zelf in wezen niet veel veranderd is. "Ik heb wel van mijn fouten geleerd". Aangezien ze nagenoeg alleen met vrouwen te maken heeft, gelooft ze dat haar handelswijze "echt vrouwelijk" is. "Ik kan me daarnaast niet indenken hoe een man dit zou moeten aanpakken", aldus Eva Boutique-eigenaresse Wini Ponson. In tegenstelling tot vroeger, beschouwt ze haar werk nu echt als een "pleziertje". "Vroeger toen de kinderen nog klein waren, maakte ik lange dagen. Nu heb ik mijn balans helemaal gevonden".

Ze heeft nooit gedacht dat ze ooit een manager zou worden: Rosemarie de Paula oefent echter al 18 jaar de functie uit van directrice van de Openbare Bibliotheek op Curaçao. Daarvoor heeft ze circa 5 jaar bij een kleinere bibliotheek gewerkt. Ook als directrice. Ze heeft er achteraf gezien geen spijt van. En ze is altijd nog gek op haar werk. Haar belangrijkste taak, het werven van nieuwe leden, is geen gemakkelijke gebleken. Rosemarie de Paula schrijft haar

succes onder meer toe aan het goede contact met het personeel. Ook het overleg met de afdelingshoofden noemt ze in dit verband. Een bijzondere band met haar personeel vindt ze erg belangrijk. "The Personal Touch". Ze vindt dat haar vrouwzijn vele voordelen heeft gehad. "Ze zullen je minder snel afsnauwen. Je bent immers een vrouw". In de beginjaren zag ze het niet helemaal zitten. Ze dacht dat ze niet aanvaard zou worden - juist: vanwege haar geslacht. Die twijfels zijn verdwenen. "Ze zijn nu extra vriendelijk". Ze raadt andere potentiële vrouwelijke managers aan de stoute schoenen aan te trekken. De uitdaging is geweldig.

Na 8 jaar als directrice van TeleAruba gewerkt te hebben, vindt Myra Maduro-Arends haar werk nog altijd fijn. Haar relatie met de medewerkers beschrijft ze als "aan grenzen gebonden democratie". Ze heeft journalistiek gestudeerd en werkte als journaliste o.a. bij de Amigoe, voor ze de kans kreeg directrice van het tv-station te worden. Mannen zijn niet zo grof tegen vrouwen,

Bon Aparte

droogbloemen
zijdenbloemen
en snuisterijen

Geopend van Ma t/m Za 9.30-12.00
4.00- 6.30
Zaterdagmiddag gesloten

Jan Noorduynweg 12
(op de weg naar de
Universiteit)

Stanley Braafheid

Peggy Römer: *"Hard werken, je verplichtingen nakomen, geloven in hetgeen je doet."*

merkt ze op. Ze is evenwel "business like" als iedere man. Ten aanzien van het begrip macht, heeft Myra Maduro-Arends een bijzondere waarschuwing: je moet vooral voorzichtig omspringen met macht- binnen en buiten kantoor. "Macht is schadelijker dan geld, zegt men weleens. Kijk maar naar onze politici". Erg moeilijk vindt ze het haar baan met haar privé-leven te combineren, opdat geen van beide schade ondervinden. Begrip van echtgenoot en kinderen is nodig. Ze heeft een tweeling.

Peggy Römer is manager en mede-eigenaar van Staal Antillen op Curaçao. Ze is er niet toevallig terecht gekomen, maar voelde altijd al iets voor deze "harde sector".

Ze is bij een bouwmaterialenbedrijf begonnen, weliswaar als administratieve kracht. Ze trouwde daarna met iemand uit die "field". Het huwelijk is voorbij: haar liefde voor het werk niet. Hoe het haar gelukt is? Hard werken, je verplichtingen nakomen, geloven in hetgeen je doet. Ieder lid van het personeel moet gerespecteerd worden. Ze stelt soms ook vragen aan de mannelijke werknemers. "Ik kan toch geen truck rijden?". Het personeel bij Staal Antillen bestaat uit 8 mannen en drie vrouwen, waaronder Peggy. Over haar rol als vrouw aan het hoofd van het bedrijf heeft ze nooit stilgestaan. Ze treedt "als persoon" op. "Het gaat per slot van rekening om de "business" niet waar..."

Anthony Carlo

Myra Arends: "Macht is schadelijker dan geld. Kijk maar naar onze politici"

Peggy Römer is goed behandeld. Haar vrouw-zijn heeft geen nare neven-effecten gehad. "Ja, als je erover nadenkt: geen minister kan toch onbeschoft doen tegen een vrouw?". Ze vindt het overigens helemaal

niet erg dat ze zoveel tijd kwijt is aan haar werk. Ze heeft ervoor gekozen. Verder heeft ze geen verplichtingen. Peggy Römer is niet bang dat mannen niet méér vrouwen in de top zullen willen aanvaarden. "Pa machista ku nan ta, nan ta aseptá bo tòg". Haar lessenaar en kantoor zijn bezaaid met mooie, fleurige boeketten. Peggy is jarig.

Ze is moeder van 1 kind, Alice van Romondt. Haar werk is haar hobby. Ze is directrice van de Nationale Bibliotheek van Aruba. Ze wilde altijd die richting uit, maar studeerde op aanraden van haar leraar op de middelbare school, eerst Nederlands. Motivatie, gelooft ze, is een hele belangrijke factor om goed werk te verrichten.

"Fighting Spirit" is ook nodig. "Omdat het bibliotheekwezen vroeger nooit voldoende aandacht heeft gehad van regeerders".

De omgang met het personeel is heel direct. "Als ik iets te zeggen heb, dan doe ik dat meteen". Daarbij is haar geslacht niet bepalend. Ze wil het ook niet anders. "Als je als manager daar steeds aan moet denken, dan zal dit zeker een struikelblok vormen". Eén keer ontkwam ze er niet aan; tijdens de bouw van de bibliotheek werd ze "erbuiten" gelaten. Bepaalde bouwtechnische informatie bereikte haar simpelweg niet. Die heeft ze toen zelf opgevraagd. Toen alles achter de rug was, besepte niemand eigenlijk dat ze al die tijd met een vrouw te maken hebben gehad. Wat haar persoonlijke omstandigheden betreft, is ze nu een beetje "out of balance". De baby. "Vroeger was alles werk, nu moet ik mijn tijd verdelen". Erg vindt ze dat niet.

Anthony Carlo

Alice van Romondt: "Als ik iets te zeggen heb, dan doe ik dat meteen. Daarbij is geslacht niet bepalend."